Biuletyn Europejski nr 4 (39)/2017*

Spis treści

Informacje 2

Nowe akty prawne UE 3

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE 3

Cudzoziemcy 3

Podatki 5

Transport 7

Zamówienia publiczne 8

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka 10

* Biuletyn opracowywany przez Wydział VII Prawa Europejskiego w Biurze Orzecznictwa NSA stanowi informację o wybranych aktach prawnych Unii Europejskiej i orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz aktach prawnych Rady Europy i orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, mogących mieć znaczenie dla orzecznictwa sądów administracyjnych; jest dostępny w bazie CBOIS oraz na stronie http://www.nsa.gov.pl/biuletyn-europejski.php.

Informacje

- 5 kwietnia 2017 r. Parlament Europejski przegłosował rezolucję, w której określa warunki, na jakich zgodzi się na porozumienie o wystąpieniu Wielkiej Brytanii z UE.

- Od 7 kwietnia 2017 r. wszystkie osoby przekraczające zewnętrzne granice UE będą podlegać szczegółowej odprawie, co może wydłużyć czas odprawy. Przepisy dotyczące zasad przekraczania granic zewnętrznych zaostrzyły Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej. Zmiana regulacji nakłada na wszystkie państwa członkowskie obowiązek dokładnego sprawdzania każdej osoby, która wjeżdża na terytorium strefy Schengen lub je opuszcza. Nowelizacja Kodeksu Granicznego Schengen jest reakcją Unii Europejskiej na utrzymujące się w Europie zagrożenie terrorystyczne.

- 24 kwietnia 2017 r. Rzecznik Generalny Maciej Szponar przedstawił opinię w sprawie C-600/14 zawisłej przed TSUE. Sprawa dotyczy stwierdzenia nieważności i da Trybunałowi sposobność do wyjaśnienia, że co do zasady kompetencja dzielona (w niniejszej sprawie w dziedzinie transportu) może być wykonywana bez konieczności istnienia odpowiedniego wewnętrznego uregulowania. Zgodnie bowiem z art. 216 ust. 1 TFUE wystarczy, że wykonywanie kompetencji dzielonych jest niezbędne do osiągnięcia, w ramach polityk Unii, jednego z celów, o których mowa w traktatach.

- Komisja Europejska ma zastrzeżenia do funkcjonowania rynku transportowego w Polsce. Chodzi o brak krajowego rejestru elektronicznego przedsiębiorców transportu drogowego. TSUE w wyroku C-23/16 stwierdził, że poprzez brak ustanowienia krajowych e-rejestrów i połączenia ich z rejestrami innych państw członkowskich wymienione państwa członkowskie naruszyły prawo Unii (tj. rozporządzenie (WE) nr 1071/2009). Podobne zastrzeżenia jak do Polski KE ma również do Luksemburga (wyrok C-152/16) i Portugali (wyrok C-583/15). Te trzy kraje mają w terminie 2 miesięcy przedstawić wyjaśnienia.

Nowe akty prawne UE

[*)Podane informacje stanowią wybór nowych aktów prawnych UE we wskazanym miesiącu]

- Decyzja Rady (WPZiB) 2017/633 z dnia 3 kwietnia 2017 r. w sprawie Programu działania ONZ na rzecz zapobiegania nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką, zwalczania i eliminowania go we wszystkich aspektach (Dz. Urz. z 2017 r., L 90, s. 12)

- Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/712 z dnia 20 kwietnia 2017 r. w sprawie ustanowienia roku referencyjnego i programu danych statystycznych i metadanych do celów spisów powszechnych ludności i mieszkań przewidzianych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz. Urz. z 2017 r., L 105, s. 1)

- Zalecenie Komisji (UE) 2017/761 z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie Europejskiego filaru praw socjalnych (Dz. Urz. z 2017 r., L 113, s. 56)

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*

[*)W przypadku wyroków TSUE publikowane fragmenty stanowią wybrane cytaty lub tezy]

Cudzoziemcy

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 4 kwietnia 2017 r. w sprawie C-544/15, Sahar Fahimian przeciwko Bundesrepublik Deutschland

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Dyrektywa 2004/114/WE – Artykuł 6 ust. 1 lit. d) – Warunki przyjmowania obywateli państw trzecich – Odmowa przyjęcia – Pojęcie „zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego” – Zakres uznania

*) Artykuł 6 ust. 1 lit. d) dyrektywy Rady 2004/114/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie warunków przyjmowania obywateli państw trzecich w celu

odbywania studiów, udziału w wymianie młodzieży szkolnej, szkoleniu bez wynagrodzenia lub wolontariacie należy interpretować w ten sposób, że właściwe organy krajowe, gdy rozpatrują wniosek obywatela państwa trzeciego o wydanie wizy w celu odbywania studiów, dysponują szerokim zakresem uznania w celu zweryfikowania – w świetle wszystkich istotnych okoliczności charakteryzujących sytuację tego obywatela – czy obywatel ów stanowi zagrożenie, nawet jedynie potencjalne, dla bezpieczeństwa publicznego. Przepis ten należy także interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby właściwe organy krajowe odmówiły przyjęcia na terytorium danego państwa członkowskiego, dla takich celów, obywatela państwa trzeciego, który jest absolwentem uniwersytetu objętego środkami ograniczającymi Unii ustanowionymi ze względu na istotny poziom zaangażowania tego uniwersytetu na rzecz rządu irańskiego w dziedzinie wojskowej lub w dziedzinach powiązanych i który to obywatel zamierza prowadzić w tym państwie członkowskim badania w dziedzinie wrażliwej dla bezpieczeństwa publicznego, gdy informacje, jakimi dysponują te organy, uzasadniają obawę, iż wiedza, jaką zdobędzie ta osoba w ramach badań, może następnie zostać wykorzystana dla celów sprzecznych z bezpieczeństwem publicznym. Sąd krajowy rozpatrujący skargę na decyzję właściwych organów krajowych w sprawie odmowy wydania żądanej wizy powinien ustalić, czy ta decyzja opiera się na wystarczającym uzasadnieniu i wystarczająco solidnej podstawie faktycznej.

Postanowienie Trybunału (izba) z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawie C-36/17, Daher Muse Ahmed przeciwko Bundesrepublik Deutschland

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Rozporządzenie (UE) nr 604/2013 – Określenie państwa członkowskiego właściwego dla rozpatrywania wniosku o azyl złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego – Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony przez obywatela państwa trzeciego korzystającego ze statusu ochrony uzupełniającej – Możliwość zastosowania procedury wtórnego przejęcia

*) Przepisy i zasady ustanowione w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego

i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, regulujące w sposób bezpośredni lub pośredni terminy składania wniosku o wtórne przejęcie, nie mają zastosowania w sytuacji takiej, jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której obywatel państwa trzeciego złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwie członkowskim, po tym jak przyznano mu ochronę uzupełniającą w innym państwie członkowskim.

Podatki

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawach połączonych C-217/15 i C-350/15, Massim Orsi (C-217/15), Lucian Baldetti (C-350/15),

Odesłanie prejudycjalne – Podatki – Podatek od wartości dodanej – Dyrektywa 2006/112/WE – Artykuły 2 i 273 – Ustawodawstwo krajowe przewidujące sankcję administracyjną i sankcję karną za te same czyny w związku z niezapłaceniem podatku od wartości dodanej – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 50 – Zasada ne bis in idem – Tożsamość osoby oskarżonej lub karanej – Brak

*) Artykuł 50 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on obowiązywaniu przepisu krajowego takiego jak będący przedmiotem postępowania głównego, który umożliwia prowadzenie postępowań karnych w związku z niezapłaceniem podatku od wartości dodanej, jeżeli za te same czyny nałożona została ostateczna sankcja podatkowa, w sytuacji gdy sankcja ta została nałożona na spółkę posiadającą osobowość prawną, a wskazane postępowania karne zostały wszczęte przeciwko osobie fizycznej.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 6 kwietnia 2017 r. w sprawie C-638/15, Eko-Tabak s. r. o. przeciwko Generální ředitelství cel

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2011/64/UE – Artykuł 2 ust. 1 lit. c) – Artykuł 5 ust. 1 lit. a) – Pojęcia „tytoniu do palenia", „tytoniu pociętego lub inaczej podzielonego" i „przetwarzania przemysłowego"

*) Artykuł 2 ust. 1 lit. c) i art. 5 ust. 1 dyrektywy Rady 2011/64/UE z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie struktury oraz stawek podatku akcyzowego stosowanych do wyrobów tytoniowych powinny być interpretowane w ten sposób, że wysuszone, sprasowane, nieregularne, częściowo oczyszczone liście tytoniu, które zostały poddane procesowi wstępnego suszenia, a następnie kontrolowanego zwilżania i które zawierają glicerynę i nadają się do palenia po prostym przygotowaniu poprzez rozgniatanie lub ręczne cięcie, wchodzą w zakres pojęcia „tytoniu do palenia" w rozumieniu tych przepisów.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie C-564/15, Tibor Farkas przeciwko Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Adó Főigazgatósága

Odesłanie prejudycjalne – Uwzględnienie z urzędu zarzutu opartego na naruszeniu prawa Unii – Zasady równoważności i skuteczności – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Dyrektywa 2006/112/WE – Prawo do odliczenia podatku naliczonego – System odwrotnego obciążenia – Artykuł 199 ust. 1 lit. g) – Stosowanie wyłącznie w odniesieniu do nieruchomości – Nienależna zapłata podatku przez nabywcę towarów na rzecz sprzedawcy w wyniku błędnie wystawionej faktury – Decyzja organu podatkowego stwierdzająca zaległość podatkową obciążającą nabywcę towarów i odmawiająca wnioskowanego przez niego odliczenia oraz nakładająca na niego grzywnę podatkową

*) Artykuł 199 ust. 1 lit. g) dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, zmienionej dyrektywą Rady 2010/45/UE z dnia 13 lipca 2010 r., należy interpretować w ten sposób, że znajduje on zastosowanie do dostaw nieruchomości zbywanych przez dłużnika z tytułu wyroku w ramach procedury przymusowej licytacji.

*) Przepisy dyrektywy 2006/112, zmienionej dyrektywą 2010/45, oraz zasady neutralności podatkowej, skuteczności i proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one temu, aby w sytuacji takiej jak w postępowaniu głównym nabywca towaru został pozbawiony prawa do odliczenia podatku od wartości dodanej, jaki nienależnie zapłacił sprzedawcy na podstawie faktury wystawionej zgodnie z ogólnym systemem podatku od wartości dodanej, podczas gdy właściwa transakcja podlegała mechanizmowi odwrotnego obciążenia, jeżeli sprzedawca uiścił ów podatek na rzecz skarbu państwa. Zasady te wymagają jednak, aby nabywca miał możliwość skierowania swojego wniosku o zwrot bezpośrednio do organu podatkowego, jeżeli zwrot podatku od wartości dodanej nienależnie wykazanego na fakturze przez sprzedawcę na rzecz nabywcy staje się niemożliwy lub nadmiernie utrudniony, w szczególności w wypadku niewypłacalności tego sprzedawcy.

*) Zasadę proporcjonalności należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się ona temu, aby w sytuacji takiej jak w postępowaniu głównym krajowe organy podatkowe nakładały na podatnika, który nabył towar, którego dostawa jest objęta systemem odwrotnego obciążenia, sankcję podatkową wynoszącą 50% kwoty podatku od wartości dodanej, jaką jest on zobowiązany uiścić organom podatkowym, jeżeli te ostatnie nie doznały utraty wpływów podatkowych i nic nie wskazuje na popełnienie przestępstwa podatkowego, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego.

Transport

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie C-632/15, Costin Popescu przeciwko Guvernul României, Ministerul Afacerilor Interne, Direcția Regim Permise de Conducere si Înmatriculare a Vehiculelor, Direcția Rutieră, Serviciul Public Comunitar Regim Permise de Conducere si Înmatriculare a Autovehiculelor

Odesłanie prejudycjalne – Transport – Transport drogowy – Prawa jazdy – Dyrektywa 2006/126/WE – Artykuł 13 ust. 2 – Pojęcie „prawa jazdy wystawionego przed dniem 19 stycznia 2013 r.” – Przepisy krajowe transponujące tę dyrektywę – Obowiązek uzyskania prawa jazdy nałożony na osoby posiadające

uprawnienia do prowadzenia motorowerów, które nie były objęte obowiązkiem posiadania prawa jazdy przed datą wejścia w życie tych przepisów

*) Przepisy dyrektywy 2006/126/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie praw jazdy, a w szczególności art. 13 ust. 2 tego aktu należy interpretować w ten sposób, iż nie stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym przyjętym w celu transpozycji tej dyrektywy do prawa wewnętrznego, które uchylają uprawnienie do prowadzenia motorowerów bez posiadania prawa jazdy, którego otrzymanie jest uzależnione od zdania testów lub egzaminów podobnych do tych, jakie są wymagane do prowadzenia innych pojazdów o napędzie silnikowym.

Zamówienia publiczne

Wyrok (izba) z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawie C-391/15, Marina del Mediterráneo SL i in. przeciwko Agencia Pública de Puertos de Andalucía

Odesłanie prejudycjalne – Zamówienia publiczne – Procedury odwoławcze – Dyrektywa 89/665/EWG – Artykuł 1 ust. 1 – Artykuł 2 ust. 1 – Decyzja instytucji zamawiającej dopuszczająca wykonawcę do udziału w przetargu – Decyzja, od której zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami krajowymi nie przysługuje środek odwoławczy

*) Artykuł 1 ust. 1 i art. 2 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy Rady 89/665/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do stosowania procedur odwoławczych w zakresie udzielania zamówień publicznych na dostawy i roboty budowlane, zmienionej dyrektywą 2007/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r., należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak ta rozpatrywana w postępowaniu głównym stoją one na przeszkodzie obowiązywaniu przepisów krajowych, na mocy których decyzja o dopuszczeniu oferenta do przetargu, której zarzuca się naruszenie prawa Unii w dziedzinie zamówień publicznych lub transponujących je uregulowań krajowych, nie należy do czynności przygotowawczych instytucji

zamawiającej, które mogą podlegać autonomicznemu zaskarżeniu do sądu.

*) Artykuł 1 ust. 1 oraz art. 2 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 89/665 zmienionej dyrektywą 2007/66 mają bezpośrednią skuteczność.

Wyrok (izba) z dnia 5 kwietnia 2017 r. w sprawie C-298/15, „Borta" UAB przeciwko Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcjaVĮ

Odesłanie prejudycjalne – Zamówienia publiczne – Dyrektywa 2004/17/WE – Wartość zamówienia leżąca poniżej progu przewidzianego przez tę dyrektywę – Artykuły 49 TFUE i 56 TFUE – Ograniczenie korzystania z podwykonawstwa – Złożenie wspólnej oferty – Zdolności zawodowe oferentów – Zmiany specyfikacji istotnych warunków zamówienia

*) W odniesieniu do zamówienia publicznego, które nie wchodzi w zakres stosowania dyrektywy 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynującej procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, zmienionej rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1336/2013 z dnia 13 grudnia 2013 r., lecz które ma niewątpliwe znaczenie transgraniczne, art. 49 i 56 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak art. 24 ust. 5 Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (litewskiej ustawy o zamówieniach publicznych), który przewiduje, że w przypadku korzystania z podwykonawców w celu wykonania zamówienia na roboty budowlane wybrany oferent jest zobowiązany do wykonania we własnym zakresie prac głównych określonych jako takie przez podmiot zamawiający.

*) W odniesieniu do takiego zamówienia publicznego wynikające w szczególności z art. 49 i 56 TFUE zasady równego traktowania i niedyskryminacji, a także obowiązek przejrzystości należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie temu, aby podmiot zamawiający zmieniał po opublikowaniu ogłoszenia o zamówieniu postanowienie specyfikacji istotnych warunków zamówienia dotyczące warunków i zasad łączenia zdolności zawodowych, takie jak rozpatrywana w postępowaniu głównym klauzula 4.3, pod warunkiem, po pierwsze, że dokonane zmiany nie są na tyle

znaczące, by przyciągnąć potencjalnych oferentów, którzy wobec braku tych zmian nie mogliby złożyć oferty, po drugie, że rzeczone zmiany są odpowiednio ogłoszone, po trzecie, że zmiany te są dokonywane przed składaniem ofert przez oferentów, że termin na składanie tych ofert jest przedłużany, w przypadku gdy zmiany te są znaczne, że przedłużenie to jest dostosowane do znaczenia owych zmian oraz że przedłużenie to jest wystarczająco długie, aby pozwolić zainteresowanym podmiotom gospodarczym na będące konsekwencją tych zmian dostosowanie ich ofert, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego.

*) Artykuł 54 ust. 6 dyrektywy 2004/17, zmienionej przez rozporządzenie nr 1336/2013, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie postanowieniu specyfikacji warunków zamówienia, takiemu jak rozpatrywana klauzula 4.3, która w przypadku złożenia przez kilku oferentów wspólnej oferty wymaga, aby udział każdego z nich w spełnianiu odpowiednich wymogów w zakresie zdolności zawodowych odpowiadał proporcjonalnie części robót, którą każdy z nich rzeczywiście zrealizuje w wypadku udzielenia danego zamówienia.

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

[*) Podstawę opracowania not dotyczących orzeczeń ETPC stanowią noty informacyjne MSZ oraz informacje zawarte w bazie HUDOC]

Wyrok (Izba) z dnia 4 kwietnia 2017 r. w sprawie *Milisavljević przeciwko Serbii* (skarga nr 50123/06)

Naruszenie art. 10 EKPC – wolność wypowiedzi (wyrażania opinii)

Ljiljana Milisavljević to mieszkanka Belgradu. W 2003 r. w dzienniku „Polityka" opublikowała artykuł na kanwie burzliwej debaty społecznej dotyczącej współpracy Serbii z Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla byłej Jugosławii. Dotyczył on, między innymi, bardzo niepopularnej wówczas w Serbii obrończyni praw człowieka Pani Kandić, zaangażowanej w badanie zbrodni wojennych popełnionych przez serbskie siły zbrojne w czasie wojny na Bałkanach.

Aktywistka wniosła przeciwko L. Milisavljević prywatny akt oskarżenia, w którym zarzuciła, że ów artykuł miał ją sportretować jako zdrajczynię narodu serbskiego. Sąd krajowy skazał dziennikarkę za zniewagę, podnosząc przede wszystkim, że zacytowała ona bez cudzysłowu wypowiedź osoby trzeciej, zgodnie z którą Pani Kandić „była nazywana wiedźmą i prostytutką", co miało oznaczać, że milcząco uznała te słowa za własną opinię.

W skardze do ETPC L. Milisavljević podniosła, że w sprawie doszło do naruszenia jej dziennikarskiego prawa do wolności wypowiedzi i wolności wyrażania opinii chronionej w art. 10 Konwencji.

W czasie postępowania przed ETPC, a wcześniej przed sądem krajowym, ustalono, że wypowiedź o „wiedźmie i prostytutce" pochodziła z artykułu innego dziennikarza, opublikowanego w innym czasopiśmie. Oczywiste było więc, że wypowiedź ta nie jest osobistą opinią skarżącej o zainteresowanej, lecz jedynie ukazaniem tego, co sądzili o niej inni. Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 10 EKPC, Trybunał zaznaczył, że postawienie dziennikarzom ogólnego wymogu, by systematycznie i formalnie dystansowali się od treści cytatu, który może obrazić inne osoby, sprowokować je lub naruszyć ich dobre imię, jest nie do pogodzenia z rolą prasy jako dostarczyciela informacji na temat bieżących zdarzeń, opinii i idei.

Trybunał dodał, że w omawianej sprawie sądy krajowe zupełnie nie wzięły pod uwagę konfliktu interesów i konwencyjnych praw człowieka – prawa oskarżycielki prywatnej do ochrony jej dobrego imienia, które stało w sprzeczności z prawem skarżącej do ochrony jej dziennikarskiej wolności wypowiedzi oraz z prawem opinii publicznej do informacji – i w żaden sposób nie wyważyły kolidujących praw. Według ETPC sądy krajowe nie uwzględniły kontekstu i okoliczności powstania artykułu ani tego, że skarżąca przedstawiła punkty widzenia zarówno przeciwników, jak i zwolenników obrończyni praw człowieka, a także opisała liczne nagrody, jakie jej przyznano za ujawnienie prawdy o zbrodniach wojennych i za to, iż spełniała w Serbii rolę „osamotnionego głosu rozsądku".

Trybunał stwierdził, że znieważona obrończyni praw człowieka jest osobą publiczną i jako taka powinna wykazywać się większą tolerancją na krytykę publiczną niż przeciętny obywatel, czego sądy krajowe również nie wzięły pod uwagę. Uznał skazanie dziennikarki za zniewagę

za nieproporcjonalną ingerencję w jej prawo do wolności wypowiedzi. Zdaniem ETPC w sprawie doszło do naruszenia art. 10 EKPC.

Wyrok (Izba) z dnia 6 kwietnia 2017 r. w sprawie *Klein i inni przeciwko Niemcom* (skargi nr 10138/11, 16687/11, 25359/11 i 28919/11)

Brak naruszenia art. 9 EKPC – wolność sumienia i wyznania – podatki i opłaty nakładane przez niemieckie kościoły

Jörg Max Klein jest mieszkańcem Heidelbergu. Jego żona jest członkinią kościoła protestanckiego, ale on sam nie. W stanie faktycznym sprawy podatki i opłaty, do których nakładania upoważnione są kościoły w Niemczech, były obliczane i nakładane na podstawie ich wspólnych (jego i małżonki) dochodów, gdy składali doroczne rozliczenia podatkowe.

W skardze do ETPC J. Klein i czterech innych skarżących powołali się na art. 9 EKPC (oddzielnie oraz w związku z art. 14 EKPC), jak również na art. 8 i 12 EKPC (oddzielnie oraz w związku z art. 14 EKPC). Zarzut naruszenia Konwencji odnieśli do obowiązku zapłaty niesprawiedliwie wysokich kościelnych podatków obliczonych na podstawie dochodów obojga małżonków, mimo iż tylko jeden z małżonków należał do tego kościoła. Ich zdaniem stanowiło to naruszenie negatywnego aspektu wolności wyznania i sumienia chronionego w art. 9 EKPC.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 9 EKPC, Trybunał nie zgodził się z argumentacją skarżących i nie stwierdził naruszenia Konwencji, a w większości przypadków uznał wniesione skargi za niedopuszczalne. Stwierdzona niedopuszczalność wynikała stąd, że zaskarżone opłaty były nakładane przez same kościoły lub związki wyznaniowe, do których należał jeden z małżonków, a nie przez państwo niemieckie. Zgodnie z prawem niemieckim przynależność do kościołów lub związków wyznaniowych jest dobrowolna, a zatem każda ze skarżących osób (lub ich małżonków) może w dowolnej chwili wystąpić z danego kościoła, co skutkuje zniesieniem konieczności uiszczenia podatku lub opłaty.

Trybunał zwrócił uwagę, że nakładanie podatków i opłat w większości przypadków stanowiło autonomiczną działalność kościoła, którego nie można

przypisać do zakresu działań państwa niemieckiego. Skoro to nie pozwane państwo nałożyło opłatę, to większość skarg należało uznać za bezprzedmiotowe i odrzucić jako niedopuszczalne.

Trybunał stwierdził jednak, że w jednej sprawie państwo miało swój udział w poborze podatku na rzecz kościoła, do którego należy żona J. Kleina. Chodziło o sytuację, w której opłata nałożona na żonę skarżącego została potrącona ze zwrotu jej podatku; w ten sposób została ona poddana zobowiązaniu finansowemu wobec kościoła. Trybunał zwrócił przy tym uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, ETPC stwierdził, że taki system wspólnego rozliczenia nie był obowiązkowy, lecz wynikał z dobrowolnej decyzji małżonków, gdyż małżonkowie zdecydowali się rozliczać wspólnie z podatku, czego można było uniknąć przez wcześniejsze złożenie zawiadomienia rozliczeniowego. Po drugie, zaskarżone zbilansowanie nie było nieodwracalne, jako że skarżący mógł złożyć odpowiedni wniosek na podstawie krajowego kodeksu podatkowego i w ten sposób „zneutralizować" ingerencję w jego prawo do wolności wyznania (w ujęciu negatywnym).

Trybunał stwierdził, że w omawianej sprawie zachodziła konieczność zrównoważenia, z jednej strony, negatywnej wolności od religii, a z drugiej – interesu publicznego w skutecznym poborze opłat na rzecz związków wyznaniowych i kościołów. Zaskarżony mechanizm pobierania takiego opodatkowania był uruchamiany decyzją samych małżonków, którzy składali wspólną deklarację podatkową, i nie miał charakteru nieodwracalnego. Trybunał uznał zatem, że ingerencja w negatywną wolność wyznaniową skarżącego nie była na tyle poważna, by zachwiać słuszną równowagę wypracowaną w tym zakresie w prawie niemieckim. W tych okolicznościach potrącenie było – zdaniem ETPC – proporcjonalnym sposobem, w jaki państwo starało się zracjonalizować zdolność podatkową.

W związku z powyższym ETPC uznał, że w stosunku do skarżących nie doszło do naruszenia art. 9 EKPC.